

TELEVÍZIO

TÖRTÉNELEM A KÉPERNYŐN

Amikor öt-hat évvel ezelőtt egy többnapos portorozi fesztivál ke-rekasztalának zárómondataként elhangzott a bölcs megállapítás: legyen több mai tárgyú, jelenünket bemutató tévéjáték, Petar Kralj színész hozzátette: „és legyen több történeti tárgyú is!”

Az utóbbi egy-két hónap új televíziós produkciói és a 87-es beharangozások juttatják eszembe az iménti eseményt. Tény és való, hogy stúdióink valóban ritkán készítettek történelmi vagy művelődéstörténet-tel foglalkozó tévéfilmet, elhanyagolták a múltban játszódó, de aktuálisuknál fogva a jelennek is szóló adásokat.

Míntha ezen a téren is történe valami: meglepődve tapasztalhatjuk, hogy egyszerre csak sorakoznak a történeti alapanyagot földolgozó, kulturális örökséget, múltat idéző és nézhető filmek, tévéjátékok. A Ljubljana-i Televízió például folytatásokban sugározza a Primož Trubarról, a szlovén nyelvújításról szóló sorozatát. December elején közvetítette a szkopjei tévé a Cirill- és Metód-tanítvány, Kliment püspök életének szentelt kétrészes filmet, abból az alkalomból, hogy az első szláv püspök 1100 évvel ezelőtt kezdte írni prédikációit. Történeti tárgyú, s az egész horvát kérdést felölelni szándékozó Krleža-dráma a *Vučjak* nyomán készült nagyszabású vállalkozás is, a tizenöt részes zágrábi tévéfilm. Ugyancsak ebbe a kategóriába kell sorolnunk a *Politika* napilapot megalapító Ribnikarok életének egy szegmentumát bemutató nemrégii tévéfilmet is. S mindez nem egész két hónap leforgása alatt! Ha tudjuk, hogy hamarosan indul a Vuk életét megörökítő tévéfilm is, akkor valóban azt kell mondanunk: változik valami a tévészerkesztők szemléletében. Mert igaz, hogy még akár konvencionális eszközökkel készült történelmi filmet is szívesebben meg-néznünk, mint például egy akár rólunk szóló, mai, de konfúz tévéjáté-
técot, mint amilyen az újvidéki stúdió legutóbbi tévéjátéka, a Lada Matinec forgatókönyve alapján készült *Az utca hőse*. A Milan Pletel rendezése jelent és múltat vegyítő, polifonikus alkotás kívánt lenni, de a tízéves érettségi találkozóra applikált egykori gimnáziumi esemé-nyek nem úgy álltak össze, hogy bármi lényegeset tudtak volna mon-dani magukról a diákokról, vagy arról a bizonyos meghiúsított egy-kori iskolai ünnepegről, s még a bürokratikus gimnáziumi eljárásról sem. A tévéjáték egyszerűen beleveszik az ünnepeg eszem-iszomjába, és az egykori osztálytársak „de csinos vagy” közhelyeibe, s aztán már hiába villan a kés, pereg az egykori események filmje, nincs ami össze-fogja a széthúzó, már-már szét is eső elemeket, s csak sejtjük, hogy a

szerző nemzedéki problémát vetett volna föl, de a film tömény unalom lett csupán, amelyben szinte zavarólag hatnak a homokhegyet megmászni igyekvő fiúról készült, a „mesét” meg-megbontó szürrealisztikus képsorok.

ÚJVIDÉK BEMUTATKOZÁSA A MAGYAR TELEVÍZIO MÁSODIK MŰSORÁN

December 18-án a Magyar Televízió második műsora egész nap (délután négytől este tizenegyig) újvidéki műsort sugárzott. Az Újvidéki Televízió estjét Kovács László műsorigazgató így harangozta be: „A magyar tévénéző számára nem ismeretlen vendég az Újvidéki Televízió, hiszen a sokrétű együttműködés eredményeként e stúdió jó néhány műsora szerepelt már a magyar képernyőn is, közülük talán a legmáradandóbb a Sinkó Ervin *Optimisták* című regénye nyomán készült produkció, amelynek sikerére mindkét fél okkal lehet büszke. Hosszú lenne mindazoknak a műsor- vagy riportcímeknek a felsorolása, amelyeket közösen vagy egymásnak készítettünk, kicseréltünk vagy bemutattunk. Újabban a korszerű televíziózás legélethűbb, a helyszín zaját, ízet legautentikusabban visszaadó és a médium előnyeit leginkább kihasználó műfajban, a közvetlen kapcsolatban is (egyik tavaly nyári Hétvége) bebizonyítottuk, hogy nemcsak a JRT és az MTV, szűkebben az MTV és az Újvidéki Televízió közötti együttműködés, hanem általában a korszerű televízió nem ismer határokat. Főleg akkor nem, ha a kétoldalú, élő kapcsolásokban részt vevő felek között nincsenek olyan eszmei-politikai vagy más jellegű nézetkülönbségek, amelyekkel aggályokat, fenntartásokat okozhatnánk és ezzel megkérdőjeleznénk a kölcsönös bizalmat...”

Miből is állt össze ez az újvidéki est? A szokásos köszöntőket, üdvözlőket és a nézőt eligazító bejelentőket leszámítva: volt egy izriai riportfilm, amely egzotikumával vonhatta magára a magyarországi nézők figyelmét, ezt követte a vajdasági építészeti szecesszióról készült valóban sikeres alkotás (Bela Duranci forgatókönyve nyomán, Balázs Éva rendezésében, lásd: *Híd*, 1985. 11.) Elsősorban néprajzi vonatkozása, de egyben szórakoztató jellege miatt kapott helyet ebben a válogatásban az *Ovčei lakodalom* című adás, amely e románlakta, kis bánáti falu lakodalmi szokásait öröklötte meg, a hívogatót, a menyasszonyöltöztetést, az esküvőt, a tréfás lakodalmi játékokat, egyszóval a három napig tartó multság ismertebb szokásait. Hogy mindez nem valódi, hanem improvizált lakodalom keretében került szalagra, a helyi művelődési egyesület forgatókönyv szerinti interpretálásában, azt hiszem, senkit sem zavart.

Régi slágerek és egy gyermekeknek készült összeállítás előzte meg az esti híradót, amely televíziónk főnállása óta nyilván először

jelenkezett egy külföldi adó csatornáján is. Méghozzá nem is akár-hogyan. Jól szerkesztett, mindenekeleltt, összefoglaló jellegű volt. A szerkesztő és műsorvezető, Németh G. Árpád magabiztosan irányította a műsört. A nap eseményeihez való közvetlen kötődést Bódis Gábor kitűnően összeállított külpolitikai összefoglalójából éreztük. Az aktualitás és a megközelítés többszínűsége jellemezte a hazai társadalmi eseményekről, a gazdaságról (jó riport volt az újvidéki kábelgyár és a Videoton együttműködéséről készült) és a művelődésről (Vuk évforduló) szóló jelentéseket és információkat is.

A többórás adásból csak a *Pop-rock Újvidékről* könnyűzenei összeállítás és egy tízperces balettszám tűnt gyöngébbnek. Sajnálatos, mert a nyolc és kilenc közötti műsorok a legnézettebbek. De érdemes volt megvárni a Gion Nándorral készült rövid, tömör beszélgetést (Kartag Nándor) és az interjút követő tévéfilmet: a *Késdobálót*. A lehető legjobb választás volt a jugoszláviai magyar tévéprodukciónál éppen egy Gion-novella alapján készült film bemutatása annál inkább, mert Gion ismerik Magyarországon (több regényét filmesítették már meg, könyvei nagy példányszámban kelnek el), azonkívül pedig a *Késdobáló* hibái ellenére is jellegzetesen vajdasági alkotás.

Mindennél fontosabb: az Újvidéki Televízió méltón szerepelt a Magyar Televízióban, értékeket mutatott fel.

BORDÁS Győző

KÉPZŐMŰVÉSZET

ÁCS JÓZSEF MŰVÉSZETE

ÁCS JÓZSEF-ELŐZETES*

Ma este, nem sokkal műsorunk befejezése után a Sportközpontban megnyílik Ács József fél évszázadot átölelő, retrospektív tárlata.

Tegnap este elsétáltam a központba, az újvidéki Beaubourg-ba, hátha pillantást vehetek az anyagra, netán a kiállítás katalógusát is megszerzhetem, és akkor nem kell „fejből” megírnom ezt a rövidke előzetes sem. A képek nagy része már a falon volt, de sajnos, az ajtót zárva találtam. És így csak az első terem anyaga előtt állodgálhattam, épp csak egy-két kép erejéig lesve át a másik részbe, mind jobban rátapadva az üvegfalra.

* Elhangzott 1986. november 11-én az Újvidéki Rádió Szempont című műsorában